

Evidencijski broj / Article ID: 19248546
Vrsta novine / Frequency: Dnevna
Zemlja porijekla / Country of origin: Hrvatska
Rubrika / Section: Kultura

Mjesto: Literarna grupa – tako se to onda zvalo – splitske klasične gimnazije, Teslina ulica.

Godina: 1955. Oko mene poznata lica Mrkonjića, Čurina, Laušića, Žižića i drugih.

Pitam Jozu: "Koji je ono mali?" Jozo kaže: "Mali Maroević? Tonko." Ja: "Iz kojega razreda?" Jozo: "Bit će iz trećega. Trinaest." Ja: "Uranio je, neka." Zvonko čuje naše došaptavanje, kaže: "Dobar je, čut ćeš mu sonete." Ja se mrštim: "Sonete?" Svi nešto čitaju: stihove, prozne odlomke, kritičke fragmente. Jozo, po navadi, oduljio (poglavlje iz romana, jašta), taman toliko da pomislim kako bi mi dobro došao prevoditelj s hrvatskoga na hrvatski. Onda "mali". Čita neobično, u nekom svome staccato ritmu, ali sve je na svome mjestu, dapače: odlično. Zasmetaše me tek posvete: tetki ovoj, tetki onoj. Kao da smo na imendanskoj fešti.

UVIJEK U ŽURBI Prva pomisao: još je na obiteljskoj dudi, zelen. Kad sam poslije nekoliko godina saznao da je odrastao bez majke – zacrvenio sam se, naknadno, pred sobom samim. To je bila tema u koju se ne dira! Kompenzacije! Dobio sam znak samoupozorenja: Ako je on mali, nisi ni ti puno odrasliji. Kao i obično: ambalaža se zaboravi, a ostane dojam da sam, šesnaestogodišnjak, upoznao iznimno nadarenog dječaka od trinaest godina. Bio je otkriće toga našeg sastanka i eto, prošlo je otada 65 godina, a njegov je pjesnički tekst darovan tetkama jedino što od te zgrade još pamtim. Neki su već tada glumili pisce – umjetnike, boeme – a on kao da je pobjegao iz dječjeg krevetića: lica ozarena osmijehom i stidljivošću lijepog djeteta, uokvirena razbarušenim kovrčama i usana rumenih kao da je medij kraja jagode. Prvi put smo se, poslije toga, u Zagrebu susreli, mislim, 1959, na špici. Do tada je, mladolik, već bio sazrio: čigrast, nemiran, uvijek u žurbi, ispijajući kavu naskap, ali konverzijski uvijek sabran.

Njegova je kreativna znatiželja vukla u mnog i i premnoga područ-

Duško Kečkemet, Tonko Maroević, Tonči Petrasov Marović i Igor Zidić na Braču, 1978. godine

U MLADOSTI ALPINIST, UVJERENI PENJAČ I DOŽIVOTNI HODAČ: NEUMORAN RADNIK.

Radije je putovao starim autobusima, nego luksuznim automobilima

✱ Posljednjih mi je mjeseci, u više navrata, spomenuo da mu od svih književnih poslova prevođenje pruža najviše zadovoljstva. „A od likovnih?“ – pitam ga. „Od svih likovnih poslova najdraži su mi oni književni“ – smije se

ja i ti su se interesi godinama radikalno širili: bio je pjesnik, kroničar i kritičar poezije, antologičar, likovni pisac, esejist, teoretičar i priređivač izložbi, komparatist (tema je njegova doktorata bila: Likovna umjetnost u hrvatskoj književnosti od Moderne do danas), dramatičar i nadopisivač, knji-

ževni i dramski improvizator, čak glumac i prevoditelj – posljednjih mi je mjeseci, u više navrata, spomenuo da mu od svih književnih poslova prevođenje pruža najviše zadovoljstva. “A od likovnih?” – pitam ga. “Od svih likovnih poslova najdraži su mi oni književni” – smije se. Kao prevoditelj poezije punu je satisfakciju sebi namicao prevodenjem vezanoga stiha, naročito starijih tekstova: primjerice, renesansnih i baroknih pisaca. Kažem: “Onih najtežih?”, a Tonko odgovara: “Da, ali je i užitak znoju sukladan”. Prevodio je s talijanskoga, katalonskoga, španjolskoga, rjeđe s francuskoga i engleskoga, a možda tu nije kraj. Nije sve te jezike odlično, pa ni podjednako poznao, ali je znatnim komparatističkim pomagalima uspijevao, gotovo bez iznimke, doseći izvrsne rezultate. Kao pjesnik, izronio je iz hrvatske stare (Marulić, Hektorović, Lucić, Dubrovčani) i nove (Ujević, Ivanišević) tradicije, ali, podjednako, i one europske: od dolčestilnovista, Dantea, Ariosta do trubadura Shakespearea i drugih.

DOPRINOS U MATICI Erudit njegova kova – danas ih još možemo nabrojati na prste – okružio se golemim aktivnim književnim prstenom, koji će, zacijelo, zaposliti više istraživača. Uz dugogodišnji rad na Filozofskom fakultetu, Institutu za povijest umjetnosti i drugim sveučilišnim ustanovama u Hrvatskoj i inozemstvu, velik je i osobito važan njegov doprinos u Matici hrvatskoj: kao jednog od čelnika društva, pisca, suradnika njenih časopisa i listova, urednika i priređivača knjiga.

Volio je, od zgrade do zgrade, uspoređivati učinke pojedinaca i institucija – ne svagda nepovoljne za pojedinca – pa nam i njegovo djelovanje pruža itekako povoda za nastavak tih prijateljskih prijepora; on je doista bio “one man factory”.

Bio je u mladosti alpinist, uvjereni penjač i doživotni hodač: neumoran radnik. Radije je puto-

Kao pjesnik, izronio je iz hrvatske stare (Marulić, Hektorović, Lucić, Dubrovčani) i nove (Ujević, Ivanišević) tradicije, ali, podjednako, i one europske: od dolčestilnovista, Dantea, Ariosta do trubadura Shakespearea i drugih

vao starim autobusima, nego luk-suznim automobilima. “U njima smo četvorica, izostavimo li vozača, trojica pa moram razgovarati, a ne mogu raditi. U autobusu se zavučem među stražnja sjedala pa rastvorim knjigu i prevodim. Do kraja puta nešto i dovršim. U autima – nikad.”

Jednom smo ga kombijem Moderne galerije zatekli na cesti kraj Stona. “To je naš Tonko”, kažem Damiru, vozaču, približite mu se posve, ali polako i stanite uza nj. Damir me u čudu pogleda: “Mislim da nije.” “Jest, znam taj hod godinama.” “Kakav hod?” pita Damir. “Hod čovjeka koji čita dok korača. Koraci se smjenjuju s oklijevanjem jer čitač nema dobar pregled puta.”

SMISAO ZA HUMOR Kombi se primakao. Zastajemo. Tonko zamjećuje promjenu u okolini, zaklapa knjigu i podiže glavu. “Gdje si se po ovome zvizdanu zaputio?” “Imam popodne predavanje o Cviti pa idem u Orebić.” “Pješke?” “Mhm... da.” “Znaš li, pješke, da ti je do Orebića prijeći šezdesetak kilometara, a dok ti stigneš – publika će se razići?” “Ma nije toliko, kako?” “Jest. Toliko je.” Ipak smo ga, na jedvite jade, naveli da uđe na bliskoj, autobusnoj postaji pod krov i pričekala svoje prometalo. Za svaki slučaj, pričekali smo ga svi, ukrcali Tonka i mahnuli. “Nije trebalo, ionako bi stigao” – dovikuje nam s vrata.

Zbog širine interesa, brzina kojom je živio neprestance se povećavala, a godine su iziskivale da se uspori taj pogibeljni zamašnjak. Ipak, na svaki je prigovor, primjedbom ili sugestijom imao humoran – da li i samosažalan? – odgovor: “Panika je moja jedina Muza.” ❧